

MOLNÁR T. ESZTER (1976) Budapest

Szervezett bűnözés

Kerekasztal-beszélgetés a magyar krimiről

A debreceni KULTopik rendezvénytársaság Kortárs magyar krimi című online kerekasztal-beszélgetését 2020. november 27-én rendezte meg a KULTer.hu kortárs kultúrportál és a Szépirók Társasága. A magyar bűnügyi irodalom aktuális helyzetét Molnár T. Eszter, író-költő, a 2017-es Szabadesés című bűnügyi regény szerzője, Balogh Endre, a Prae Kiadó vezetője, a Krimi Ma könyvsorozat ötletgazdája és elindítója, valamint Kálai Sándor, a Debreceni Egyetem oktatója, krimikutató vitatták meg. A beszélgetést Hlavacska András moderálta.

▼ **HLAVACSKA ANDRÁS:** Sokat emlegetett közhely a magyar krimivel kapcsolatban, hogy igazából nem is létezik. Ugyanakkor az elmúlt évek magyar bűnügyi regény-termése rácáfolni látszik erre az állításra. A mennyiségi növekedéssel együtt változott-e itthon a krimi megítélése, vagy még mindig egy stigmatizált műfajról beszélünk?

▼ **BALOGH ENDRE:** A krimivel való foglalkozás olvasónként változik. Mindig is voltak olyan krimiőrült ismerőseim, akik nagyon komolyan vették a műfajt, komoly következtetéseket vontak le belőle. Ezt egyébként nemcsak a krimi, de majdnem minden zsánerműfaj esetében megtapasztalhatjuk. Persze az, hogy valaki mit fedez fel egy műben, nagymértékben függ attól is, hogy a média hogyan foglalkozik az adott zsánerral. Magyarországon a populárisabb regiszterhez tartozó alkotásokkal elég mostohán bánik az irodalomértő média. Ide sorolom egyébként a gyerek- és ifjúsági irodalmat is, amelyben – a krimi mellett – Molnár T. Eszter szintén jeleskedik. Valami oknál fogva az a vélekedés alakult ki, hogy nincs mondandójuk ezeknek a zsánereknek, a gyerek- és ifjúsági irodalomnak, a kriminek, de említhetném a sci-fit vagy a horrort is. Ebben az is szerepet játszik, hogy azok, akik írhatnának a könyvekről, nem írnak. Pedig napjainkban nagyon izgalmas folyamatok játszódnak le ezekben a műfajokban Magyarországon.

▼ **KÁLAI SÁNDOR:** Egyetértek azzal, ami elhangzott. András kérdése arra is irányult, hogy létezik-e magyar krimi, létezett-e valaha. A válasz erre egyértelműen igen. A műfaj Európában a 20. század elején intézményesült, ez Magyarországon is megtörténik. Guthi Soma például a századelőn Sherlock Holmes-szerű novellákat ír – ez nem az én felfedezésem, Varga Bálint volt az első, aki erre irányította a figyelmet. Ami nálunk mégis problémássá teszi a műfaj történetét, az az, hogy mindig kénytelen újraintézményesülni. A '40-es évek elejéig követhető egy intézményesülési folyamat, de ez megszakad. A '80-as években – ellentétben a közvélekedéssel, hogy a szocialista krimi nem érdekes – rengeteg érdekes magyar krimi születik. Van, aki már akkor a hard-boiled krimikkel kísérletezik. A rendszerváltozás után összeomlik a könyvpiac, akik előtte írtak krimiket, abbahagyják vagy meghalnak – Gyürk Sarolta, a műfaj jeles képviselője 1988-ban hunyt el. Minden kezdődik megint előlről, új kontextusban. Ma pedig már azt látjuk, hogy beérnek folyamatok: egyre több szerző jelentkezik egyre sokfélebb szövegekkel. Külön törekvés volt magyar krimik összehangolt publikálására – ebben az Agave Kiadó járt élen, náluk jelent meg Kondor Vilmos *Budapest Noirja*, de említhetnénk az Athenaeum Kiadót is, náluk is megjelent három-négy regény egy, a magyar kriminek szentelt sorozatban. Lehet, hogy ezek korai vállalkozások voltak, még nem tartott ott az írott krimi műfaja, mint ahol most jár. A *Krimi Ma* sokkal jobb helyzetből indul, mert van mögötte egy kontextus, ami sikeressé tudja tenni ezt a vállalkozást.

▼ **MOLNÁR T. ESZTER:** Engem két dolog foglalkoztat a kérdésedben. Egyrészt, mennyiben magyarok ezek a krimik? Annyiban, hogy magyar nyelven születtek. De pont azok a szerzők, akik a műfajban alkotnak, annyira nyitottak a világirodalom, a világ krimi irodalma felé is, hogy éppen azért lesznek működőképesek a szövegeik, mert alapvetően nem magyar toposzokat is felhasználnak. Sok jellegzetességük nem magyarkrimi-specifikus, hanem krimispecifikus. Ma már jól elérjük a skandináv krimiket, az angol krimiket, eredetiben olvashatjuk őket. Az, hogy elérjük a világirodalom krimijét, kimozdít min-

ket abból, hogy nekünk kelljen kitalálni, mi is az a krimi. A kriminek nagyon megszabott az eszköztára, ezt bizony meg kell tanulni, el kell lesni. Ebből a szempontból sokkal jobban állunk, mint a '80-as években. Ez megkönnyíti a mai magyar krimiíró helyzetét. A kortárs magyar krimik, amellet, hogy sokszor magyarul íródnak, és magyar problémákkal foglalkoznak, univerzálissá is válnak. Ezért gondolom, hogy a magyar krimik abszolút fordíthatók és érdekesek lennének külföldön is.

Egyébként magamat nem tartom egy tipikus krimiszerzőnek: egyetlen krimim van, sosem tudom, hogy mit fogok legközelebb írni – még azt sem, hogy lesz-e több bűnügyi regényem. A krimiszerzők viszont általában szeretnek krimi írni, és sokszor nem is nagyon írnak mást. Persze Agatha Christie-nek is voltak szépirodalmi törekvései, de senki nem bátorította őt ebbe az irányba. A krimibe, ugyanúgy, mint a gyerekirodalomba, könnyű beleszállni. Mind a kettő produktív műfaj, nagyon inspiráló, az íróknak erős pozitív visszajelzést ad, és – nem utolsósorban – rengeteg olvasója van, akik követelik a könyveket. Doyle sem tudta abbahagyni a Sherlock Holmes-történeteket, hiába ölte meg a nyomozóját, az olvasók visszasírták a halálból. A műfaj elképesztő popularitása is szerepet játszik abban, hogy egy szerző ennél a műfajnál marad. Azt gondolom, hogy ez műfajspecifikus jelenség – de azt is mondhatnám, hogy a műfaj csodája. Kétoldalú, hogy miért ír valaki krimi, és miért csak krimi ír. Nem feltétlenül csak azért, mert azt szeret írni, hanem azért is, mert arra van a legnagyobb igény az olvasók körében.

➤ **H. A.: Eszter utalt rá, hogy a krimi egy univerzális kódrendszer. Ugyanakkor lokális jegyeket is felfedezhetünk a műfajhoz tartozó írásokban – sőt, ezek alapján alműfajokról szoktunk beszélni, ennek legismertebb példája a skandináv krimi. Léteznek-e a magyar krimi meghatározó lokális jegyek, van-e olyan sajátos téma, sajátos hangulat, ami alapján meghatározható lenne a magyar krimi alkategóriája?**

➤ **K. S.:** A globális és lokális jegyek együtt hatnak, oda-vissza játékban működnek. A skandináv krimi sikere is abban rejlik, hogy az olyan műfaji formákat, mint amilyen a hard-boiled, a thriller vagy a rendőrségi krimi, meg tudják tölteni vonzó lokális tartalommal – alapvetően egy balos inspirációjú, társadalmi problémákról számot adó helyi tartalommal. Ennek főleg a svédeknél volt nagy hagyománya. Később ez a lokális válik globálissá. Tavaly itthon is megjelent egy krimi, Szelle Ákos *Sebek a falon* című regénye, amelyet a kiadó magyar-skandináv krimiként aposztrofált. Ugyanezt a tendenciát a magyar krimifilmek esetében is felfedezhetjük. A skandináv krimi esete azért is érdekes, mert erre egy egész üzlet épült rá. A svédeknél az irodalmi ügynökségek a 2000-es évek elejétől ugrásszerűen megszorodnak. Stieg Larsson sikere után a svédek ráállnak a krimigyártásra. Úgy visznek el szerzőket könyvvásárokra, hogy még nincs is teljesen megírt szöveg, hanem csak részletek. Azok alapján pedig a regényt megveszik húsz-huszonöt országban. Nem tudom, hogy ilyen mechanizmus nálunk be tud-e indulni. Nem látok karakterisztikus jegyeket a magyar krimiben. Egy időben a történelmi krimi volt az a kapu, amin keresztül néhány szerző helyet talált magának a magyar irodalom piacán. De nem nagyon találunk megkülönböztető jegyeket. Ugyanezt gondolom általában a kelet-európai krimiről is.

➤ **B. E.:** Saját példámon keresztül tudok közelíteni a kérdéshez. Amikor a *Krimi Ma* sorozaton gondolkodtunk, arra jutottunk, hogy a közép-európai krimi megújulására kell törekednünk. De ebben egy lokális sokféleség fedezhető fel: Eszter könyve Németországban játszódik, Pintér Tiboré Szlovéniában (illetve inkább Itáliában), Cserhádi Éva *A Sellő titka*, Mészöly Ágnes *Rókabérc, haláltúra*, valamint Kertész Erzsébet *Az átutazó* című regénye viszont Magyarországon. Szimpatikus számomra, ahogy Bán Zoltán András, Eszter könyvének egyik kritikus fogalmazott: a *Szabadesés*-ben a rendőr tényleg nyomozni akar, ugyanezt a magyar közállapotok miatt hazai környezetben nem hinnék el. Így ebben a kontextusban a szöveg nem is tudna hiteles lenni. Ezzel a problémával is kezdenünk kell valamit. Az előbb említett szerzők közül ezzel a legalaposabban Cserhádi Éva foglalkozik, aki rendőrségen belüli folyamatokat is bemutat. Mészöly Ágnesnél inkább az interperszonális viszonyok lesznek központiak, a magyar történelem inkább csak bebeszűremkedik a cselekménybe. A Prae Kiadónál megjelent könyvek üdítő sokféleséget mutatnak. Közös vonásuk viszont, hogy egyik regény sem a leértékelt ponyva igénytelenségével van megírva. Az írói attitűd összeköti ezeket az alkotásokat: a szerzők célja nem az, hogy gyorsan sok pénzt keressenek, hanem az esztétikai minőség.

KALAI SÁNDOR (1974) Debrecen

BALOGH ENDRE (1971) Paks

▼ **H. A.: A Szabadesés Németországban játszódik, de van magyar vonatkozása is: az egyik szereplő Tuszánon született 1979-ben. Ez csak kikacsintás a magyar történelem felé, vagy meghatározó szerepe van a cselekményben?**

▼ M. T. E.: Az írás kezdetén ezt a regényt nemzetközi piacra szántam. Elsősorban nem is a német, hanem az angol nyelvűre. Akkoriban főleg kortárs világirodalmat olvastam, krimi és a krimivel játszó szépirodalmat is, és ezek nagy hatással voltak rám. Számomra fontos volt, hogy ezt a regényt el lehessen olvasni angolul is. Nem véletlenül Heidelberg a színhelye, hiszen Berlin mellett ez az egyetlen város, amelyet egy amerikai olvasó ismerni fog. Ismerem és szeretem is Heidelberget, de Németországban belül nem ott laktam, külön kutatást igényelt, hogy megismerjem annyira, hogy regényt tudjak írni róla.

Tuszának személyes kötődése is van. Érdekel Erdély, foglalkoztatnak a magyar gyökerek. Ez egy olyan szín, amitől európaibb a szöveg. Ha Amerikából vagy Angliából nézném ezt a regényt – bár nincs belőle még angol fordítás, de lehet –, akkor az, hogy mi történt Németországban, Romániában az újraegyesítés előtt, vagy hogyan adták el pénzért a németajkú román állampolgárokat, ezek mind olyan történelmi tények, amelyek európaibbá teszik a regényt. Ezek tehát egyrészt dramaturgiai, másfelől kökemény gazdasági megfontolások voltak. Amikor az ember zsánert ír, akkor igenis felvállalható döntés, hogy olyan helyszíneket vagy cselekményt válasszon, amitől eladhatóvá válik a kötet.

▼ **H. A.: A Szabadesésnek történelmi vonatkozásai is vannak, ugyanakkor aktuális társadalmi problémákra is reagál, a mába helyezi a cselekményt. A krimi általában betölthet-e társadalomkritikai szerepet, feladata-e, hogy a korabeli társadalom problémáira reflektáljon? A kortárs magyar krimik mennyire teszik ezt meg?**

▼ K. S.: Nemcsak a krimi, hanem a populáris kultúra más termékei – a sztenderdizáció-innováció logikáját követve – folyamatosan rezonálnak ezekre a változásokra. Elsőre francia példák jutnak eszembe. Sok olyan krimiszerző szövegét olvastam, akik '68 után kezdtek el írni. Mind balosok voltak. Akadt köztük sztálinista, trockista, de ami összekötötte őket, az az, hogy reagáltak arra, mi történik éppen Franciaországban. A franciáknál '68 után a krimi letapogatta a társadalmi feszültségeket. Időnként vitát is gerjesztett egy-egy regény. Didier Daeninckx egyik regénye '83-'84-ben komoly hatással van egy magas rangú francia funkcionárius perére. De említhetjük a 2011-es Breivik-vérengzést is. A skandináv krimiben a szélsőjobbos probléma, a náciizmus, a neonácik aktuális szerepe folyamatosan jelen van, Nesbø-nél épp úgy, mint Stieg Larssonnál. Különösen a hard-boiled krimi alkalmas arra, hogy nemzeti, helyi tartalmakkal töltsük meg. Abban, hogy ez Magyarországon mennyire történt, történhet meg, kicsit szkeptikusabb vagyok. Nálunk a kollektív problémafeldolgozás kultúrája önmagában nehéz kérdés. A krimi pedig kevés ahhoz, hogy ezen változtasson. De abban biztos vagyok, hogy a kriminek Magyarországon lehet érzékenyítő szerepe. Az elmúlt tíz-tizenöt évben a történelmi krimi dominált nálunk, ma már egyre jobban mozdulunk a kortárs társadalmi kérdések felé. A Prae-regények ebben élen járnak.

▼ M. T. E.: Azt tanultam, azt is tanítom, hogy bármiről írunk, a jelenről írunk. Egy jó írásműnél ez mindig így történik. Még akkor is, ha például az ókori Rómába teszem a krimim főszereplőjét és cselekményét, a mű a jelenre kell, hogy reflektáljon. Más kérdés, hogy vannak olyan szituációk, amikor nehéz a jelenről szólni. Léteznek olyan túlfeszült helyzetek, amikre direkt módon nem tudok reagálni, csak allegorikusan. Irodalmi műben például senki nem szeretne belemenni direkt politikálásba. A drámához közel áll a dialektika, de a krimi valahol igazságtevő műfaj, ahol eleve a jó és a rossz szembenállásával foglalkozunk, ez oda vezethet, hogy kérdések felvetése helyett a saját véleményemet demagóg módon tálalom az olvasóknak. Nem az a rizikó, hogy utálni fog az olvasók egy része, hanem az, hogy a didaktikusság a szövegminőség rovására megy. Nem a szerzőt félttem, hanem a szövegért aggódom. Úgy gondolom, ez területenként változik, például Németországban semmiféle indulatot nem vált ki a politika. Lehet politizálni egy német munkahelyen ebédidőben, mert senki nem fogja a másokra rádönteni az asztalt. Pillanatnyilag Németországban a politika nem annyira érzékeny kérdés, mint Magyarországon, nem vált ki akkora érzelmi hullámvázakat.

▼ B. E.: Azt gondolom, hogy a Szabadesés kökeményen belemegy társadalmi kérdésekbe. Annak idején erről sokat beszélgettünk. A történetben szerepel egy idős professzor és a fiatal felesége. Az alapszituáció, hogy a nő megölte a férjét – és ezt mindenki el is fogadja. A könyv egyértelműen szól arról, hogy a német – de feltehetően minden – társadalom ebben a helyzetben a nő rovott múltját nézi, készpénznek veszi, hogy számításból ment hozzá az öreg professzorhoz, aki mellett ki is ku-

pálódott, drogos, testét áruló lányból egy tudóssá változik. Innentől fogva mindenki elítéli. Ebből a szempontból a *Szabadesés* egy létező társadalmi attitűdöt lebontó regény. A populáris műfajoknak jól áll, ha foglalkoznak a jelenvalóval, mert könnyen lehet kapcsolódni hozzájuk, könnyen lehet véleményt is alkotni. De zavaró, ha ezt túl ideologikusan teszik. Nem azért, mert eltávolítanak maguktól rengeteg olvasót, hanem inkább azért, mert azt tükrözik, hogy az írónak megvan az összes társadalmi kérdésre a válasza. A jó krimik sokkal kíváncsibbak a valóságra. A 2000-es években a magyar irodalomban sokszor feltették a kérdést, hogy megszületett-e a Nagy Rendszerváltásregény. Erre általában kitérő választ kaptunk, arra hivatkozva, hogy az irodalomnak nem kell a valósággal foglalkoznia. Foglalkozzanak azzal a történészek. A zsánerirodalomnak itthon éppen ez is lehetne az egyik szerepe, hogy merhet foglalkozni ilyen témákkal. Rögtön tegyük azért hozzá, a szépíróknál is látok nagyon jó elmozdulásokat ebbe az irányba. Például Juhász Tibor szociografikus novellái kifejezetten szólnak a kortárs magyar társadalomról, a szegénységről.

✓ K. S.: Eszter egy mondatához térnék még vissza: azt mondtad, hogy a történelmi krimi is bizonyos értelemben a jelen perspektívájából íródik. Érdekes lehet ebből a szempontból, hogy mely történelmi témákat nem dolgozza fel a magyar irodalom. '56-os regényeink nem nagyon vannak. Vagy például nagyon szívesen olvasnék egy krimit – de akár másmilyen műfajú regényt is – Trianonról. Köbli Norbert forgatókönyvíró – aki populáris műfajokhoz tartozó filmes kódokat vegyít történelmi problémákkal – írt egy tragikomédiát Trianonról, de azt nyilatkozta, hogy még nincs itt az ideje a megvalósításának. Nem tudunk még Trianonon nevetni, márpedig muszáj, hogy eljöjjön egy pillanat, amikor ezen nevetni is fogunk egy kicsit, és nem csak sírni. Ilyen értelemben az, hogy milyen történelmi témákhoz nyúl vissza, fontos.

✓ H. A.: Néhány kérdéssel ezelőtt elhangzott a krimi intézményesülésének fogalma. Mit takar az, hogy egy műfaj intézményesül?

✓ K. S.: Az én felfogásomban ennek két aspektusa van. Egyrészt létezik egy élő szöveghagyomány, amelyben rögzülnek alkategóriák, műfaji sémák. A krimiben például a 20. század elején ilyen a zárt szoba rejtélye vagy a Nagy Nyomozó figurája. A detektívek elkezdenek vetélkedni egymással fikciós történetekben. Például az egyik Arsène Lupin-történetben megjelenik egy Herlock Sholmes nevű angol nyomozó, és a két hős versenyre kel egymással. Erősen reflektálnak egymásra az alkotások, ez szövegszinten jelzi a műfajok intézményesülését. Kialakulnak visszatérő műfaji jegyek. Másfelől ennek van egy társadalmi dimenziója is. Egy műfaj akkor tud intézményesülni, ha van mögötte társadalmi kontextus. Itt az a kérdés, hogy adott korban a produkció oldalán, az irodalmi intézményben mi történik, a kiadók jelentetnek-e meg szövegeket, vagy sem, mennyi szerző van, létrejönnek-e díjak, klubok, milyen olvasókhöz jutnak el a művek. Ebből a szempontból nálunk mindig újrintézményesül a krimi. A németeknél, svédeknel, franciáknál sokkal inkább beszélhetünk műfaji folytonosságról, mert társadalmi-kulturális folytonosságot is látunk.

✓ B. E.: Én egy jelentős törést látok: a '40-es évek végén nem lehetett pontosan tudni, hogy miről szabad írni, beszélni. Ezen időszak ideológiája alapvetően szemben állt az igazság kiderítésével, ami nyilván nem kedvezett a kriminek, hiszen a műfajhoz tartozó alkotásokban általában éppen e rejtélyek felfedése a cél. A szocializmus, kommunizmus hajnalán ez erősen korlátozott volt. A szépirodalomban kevésbé figyelhető meg ilyen törés, mert ezek az írások akkor is megszületnek, ha csak az asztalfióknak írhatják őket, a populárisabb műfajoknak sokkal inkább kell a nyilvánosság.

A *Krimi Ma* sorozatot főleg az hívta életre, hogy úgy láttam, egy bizonyos fajta irodalom hiányzik a magyar irodalomból: az, ami az oroszoknak Borisz Akunyin, az amerikaiaknak Steven Saylor, a briteknek Paula Hawkins. Itthon ilyesmit nem nagyon találunk. Volt erre törekvés, például Kondor Vilmosnak nagyon sokat köszönhet a magyar krimi, de ő egy olyannyira magányos harcos, hogy főtőn például nem is akar látszani. Pont most készíték velem interjút – szokás szerint e-mailen, mert nem akar megmutatkozni. Csapatban vonulni talán még annyira sem. Ezért tartottam fontosnak, hogy legyen egy sorozat, később pedig egy pályázat is, egy alapvetően szépirodalommal foglalkozó kiadó részéről, amely a kortárs krimire összpontosít. Ilyen szempontból a *Krimi Ma* hozzájárul a magyar krimi intézményesüléséhez. Ugyanakkor ezt csak a jó ízlés határain belül tehetjük meg: nem alapíthatjuk meg Az Év Legjobb Krimije díjat, mert állandóan a saját szerzőinknek akarnánk odaadni. De például van Magyarországon egy Agatha Christie Fesztivál a MOM-ban, ügyes programokat szerveztek, sok embert elértek. Ez is a kezdete egy összefonódásnak, intézményesülésnek, és ebben szívesen részt veszünk, keressük a kapcsolatokat.

✓ M. T. E.: Úgy látom, hogy a krimiírók általában szeretnek társaságokat alapítani. Németországban még Freiburgnak, egy kétszázézer lelkes egyetemi városnak is van krimiíró-szövetsége, ki is adnak antológiákat freiburgi tematikájú krimikről. Ez Magyarországon most még hiányzik. De azért azt se felejtjük el, hogy az író alapvetően nem csapatjátékos. Ez rám is igaz. Cserháti Éva például létrehozta a Magyar Krimiírók (Titkos) Szövetségét, benne is vagyok, de inkább passzív tagként. Szívesen tartozom ilyen ernyőszervezetekhez, de aztán valahogy mindig elvagyok a radar alatt. Bízom benne, hogy lesznek, akik ebben aktívan részt vállalnak. Egyébként ha lesznek majd a csoportnak eseményei, nagyon szívesen elmegyek.

✓ H. A.: Ha már a tagság szóba került: 2020 tavaszán a *Krimi Ma* sorozatnak volt egy népszerű pályázata – több mint kétszáz írás érkezett be –, amelynek zsűrijében mind a hárman részt vettetek. Mit lehet ennek az eredményéről tudni, milyen művekre számíthatunk a közeljövőben?

✓ M. T. E.: A pályázatra novellák és regények is érkeztek. Elsőre azt gondoltam, hogy egy novellából jobban kiderül az íráskészség. Viszont utólag úgy látom, hogy nem feltétlenül mutatja meg, a szerzője meg tud-e írni egy teljes könyvet. A beérkezett novellák nem okoztak számomra nagy meglepetéseket, viszont a regények igen. Előzetesen azt gondoltuk, hogy öt-hat munkát kérünk majd be, végül tizenegy kéziratnál álltunk meg, és még az is nehezünkre esett, hogy egyáltalán tizenegyre korlátozzuk a bekért művek számát. Ezek voltak azok, amelyeket mindenképpen szeretnénk megnézni teljes terjedelemben. Ez óriási szó, és nagyon várom, hogy olvashassam ezeket a regényeket.

✓ K. S.: Ezt csak annyival egészíteném ki, hogy előzetesen én több „tisztá” krimi-t vártam, de a beérkezett írások mind témájukban, mind műfajukban nagyon sokfélék voltak. Akadt köztük rengeteg műfaji ötvözet, volt, amelyik egy sorozat alapja lehet, volt, amelyik kortárs témákkal foglalkozik, mások történelmiakkal. Várom, hogy ezekből mi valósul meg, mert azért ne felejtjük el, hogy az is feladata a szerzőknek, hogy december végéig befejezzék a szövegeket.

✓ B. E.: A zsűrit nem irigylem, hiszen majd nyolc-tíz egész regényt kell elolvasniuk, véleményezniük. Nem biztos, hogy a munkatársaimmal, Péczely Dórával és L. Varga Péterrel jól mértük fel, mekkora munkát is adunk a zsűri tagjainak. Bízom benne, hogy minél többen leadják a teljes szöveget. A nyertes novellák a Prae folyóirat 2020. decemberi számában jelennek meg, az első helyezést Szlavicsek Judit *Paranoia* című írása kapta. Remélem, hogy ha a regénypályázatra szöveget küldő szerzők kézbe veszik a majdnem százhatvan oldalas számot, kedvet kapnak egy utolsó hajrához. A novellák között is nagy a műfaji sokszínűség, nem látszanak benne tendenciák, a szerzők nemcsak Magyarországra és a jelenre, hanem más országokra, kultúrákra, történelmi eseményekre is kíváncsiak. Az írások megerősítik azt, ami már elhangzott: egy nemzetközi kódrendszert látunk lokális színezettel.

